

Задорожна Любов Кирилівна,
кандидат філософських наук,
ректор КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0009-0006-5797-8204>

Ягоднікова Вікторія Вікторівна
доктор педагогічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5050-2189>

Гриньова Марія Василівна,
доктор філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»,
завідувач відділу міжнародної співпраці та трансферу інновацій,
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1308-2634>

**НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
КЗВО «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»:
ПРОАКТИВНО-ПАРТИСИПАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***Анотація.** У статті розкривається проблема проактивно-партисипативного підходу до організації діяльності наукових товариств здобувачів вищої освіти та молодих вчених, що функціонують у закладах вищої освіти України. Сфокусовано увагу на важливості впровадження цього підходу для формування й розвитку демократичної академічної культури, інтеграції здобувачів вищої освіти у глобальне освітньо-наукове середовище та їхньої підготовки до професійної діяльності в умовах глобалізації та євроінтеграції.*

Зауважено, що проактивно-партисипативний підхід, ключові характеристики якого співпраця, командне лідерство та розподільна відповідальність, є стратегією організації діяльності наукових товариств, яка поєднує ініціативність та активну участь в ухваленні рішень і реалізації спільних дій, тим самим сприяючи підвищенню ефективності освітньо-наукової діяльності. Схарактеризовано особливості впровадження цього підходу на прикладі діяльності Наукового товариства студентів, аспірантів і молодих вчених Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Представлено окремі успішні практики, які унаочнюють позитивний ефект синергії внутрішніх та зовнішніх партнерств Наукового товариства на реалізацію проактивно-партисипативного підходу до організації його діяльності: регіональну науково-практичну конференцію здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Актуальні проблеми педагогічної науки в ХХІ столітті», наукову літню школу «Методологічна культура наукового зростання дослідника» та науково-просвітницький проєкт «Науковий кластер: Секрети успіху освіти ХХІ століття: теорія&практика».

Аналіз основних засад діяльності Наукового товариства студентів, аспірантів і молодих вчених Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» засвідчив високу ефективність застосування проактивно-партисипативного підходу у формуванні більш продуктивного освітньо-наукового середовища, ґрунтованого на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу й орієнтованого на досягнення сучасних освітніх стандартів та якості наукових досліджень. Зроблено висновки, що проактивно-партисипативний підхід до організації діяльності наукового товариства здобувачів вищої освіти та молодих вчених забезпечує вияв, формування та розвиток потенціалу ініціативності, інноваційності, самоврядності, командного лідерства та проактивної партисипації членів його спільноти, сприяє релевантній до потреб та інтересів самореалізації здобувачів вищої освіти і молодих вчених, а також їх активному внеску у розвиток науки й освіти.

Ключові слова: заклад вищої освіти, здобувачі вищої освіти, молоді вчені, наукове товариство, науково-освітнє середовище, партисипація, проактивність, самоврядування, співпраця, проактивно-партисипативний підхід.

Постановка проблеми. Євроінтеграція України відкриває нові перспективи для розвитку освітньо-наукового середовища закладів вищої освіти, спонукаючи впроваджувати інноваційні підходи до освітнього процесу, наукової діяльності та організаційного менеджменту. У цьому контексті стає особливо важливим проактивно-партисипативний підхід до організації діяльності наукових товариств, що функціонують у закладах вищої освіти, адже саме він може сприяти формуванню та розвитку демократичної академічної культури, інтеграції здобувачів вищої освіти й молодих вчених у глобальне освітньо-наукове середовище та забезпеченню їхньої підготовки до професійної діяльності на засадах співпраці й проактивності в турбулентному глобалізованому суспільстві.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Вивченню різних аспектів діяльності наукових товариств здобувачів вищої освіти та молодих вчених цілеспрямовано або ж опосередковано приділяє увагу низка сучасних українських вчених. Серед останніх наукових розвідок відповідної проблематики виокремлюємо такі, що присвячені особливостям організаційних засад та діяльності (Р. Тарнавський), досвіду роботи та успішним проектам (А. Докус, В. Михайленко), ролі у формуванні наукового світогляду та реалізації науково-дослідного потенціалу здобувачів освіти (О. Дунаєвська, І. Луцак, К. Умінська, А. Шляніна, І. Сокульський), організації роботи в умовах дистанційного формату забезпечення освітнього процесу (М. Головаха, М. Кожем'яка, М. Лісунов), брендингу в інтернет-просторі (М. Вінник, Т. Мандич) та ін. Водночас попри значну розробленість проблеми функціонування наукових товариств у закладах вищої освіти України, констатуємо відсутність наукових розвідок, безпосередньо присвячених розкриттю питання проактивно-партисипативного підходу до організації їх діяльності. Тож враховуючи необхідність формування відкритого освітньо-наукового середовища, орієнтованого на принципи співпраці, самоврядування та інноваційності, дослідження зазначеного питання набуває особливої актуальності.

Мета статті – на основі огляду досвіду функціонування Наукового товариства студентів, аспірантів та молодих вчених Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» визначити та схарактеризувати ключові аспекти проактивно-партисипативного підходу до організації діяльності наукових товариств здобувачів вищої освіти та молодих вчених.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першочергово зазначимо, що «проактивно-партисипативний підхід є стратегічним напрямом управління або організації, який активно залучає всіх учасників до прийняття рішень та дій» (Ягоднікова, 2024, с. 72). З огляду на зазначене в контексті досліджуваного питання варті уваги такі позиції:

- проактивність та партисипація взаємопов'язані, оскільки партисипація, яка передбачає участь на чотирьох рівнях (інформування, консультування, спільне ухвалення рішень, делегування повноважень (Hrynova, Gollob, & Yahodnikova, 2024)), може бути пасивною без проактивності, яка передбачає відповідальну ініціативність і може бути індивідуалістичною без партисипації;
- проактивно-партисипативний підхід як стратегія об'єднує ініціативність та участь у спільній діяльності, що створює умови для кращої співпраці, командного лідерства та підвищення відповідальності кожного учасника за результат;
- проактивно-партисипативний підхід ґрунтується на цінностях європейського освітньо-наукового середовища (автономія, активність, інноваційність, відкритість, етичність, відповідальність та ін.), забезпечуючи відповідність сучасним стандартам освіти та наукової діяльності (Ягоднікова, 2024, с. 72).

Зауважимо, що застосування проактивно-партисипативного підходу в Комунальному закладі вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» (КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Офіційний сайт) є усталеною практикою, зокрема й в організації діяльності наукового товариства здобувачів вищої освіти і молодих вчених.

Наукове товариство студентів, аспірантів та молодих вчених Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» (далі – Наукове товариство) створено у 2020 році і є органом громадського самоврядування здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії та молодих вчених Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» (далі – академія). Наукове товариство функціонує без державної реєстрації, не набуває прав юридичної особи та не може вступати від свого імені в цивільні правовідносини.

Членство в Науковому товаристві є вільним і здійснюється на добровільних засадах. Вищим колегіальним органом Наукового товариства є Загальні збори членів наукового товариства. В періоди між Загальними зборами організовує діяльність Наукового товариства колегіальний виборний орган – Рада

Наукового товариства. Загальне керівництво Науковим товариством здійснює голова Ради Наукового товариства.

Регламентує порядок створення та функціонування Наукового товариства положення, розроблене на основі ст. 41 «Наукові товариства студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених» Закону України «Про вищу освіту» (Закон України «Про вищу освіту», 2014), в якому зокрема визначені його мета, ключові завдання, структура, напрямки діяльності та функції (Наукове товариство студентів, аспірантів та молодих вчених. КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Офіційний сайт). Зауважимо, що за перші чотири роки функціонування Наукового товариства останні набули уточнень і конкретизації. Відтак на порядку денному Загальних зборів Наукового товариства є увідповіднення положення до реальної практики діяльності та осучасненого нормативного поля у сфері освіти та науки.

Метою діяльності Наукового товариства є створення сприятливих умов для інтегрування здобувачів вищої освіти та молодих вчених академії в освітньо-наукове середовище та розвиток їх наукового потенціалу. Задля досягнення поставленої мети Наукове товариство працює над виконанням чотирьох ключових завдань:

- представництво прав та інтересів здобувачів вищої освіти та молодих вчених в громадському самоврядуванні академії;
- стимулювання науково-дослідної та інноваційної діяльності серед здобувачів вищої освіти та молодих вчених академії;
- налагодження різнорівневих наукових комунікацій між здобувачами вищої освіти, молодими вченими, досвідченими науковцями та іншими стейкхолдерами;
- сприяння участі здобувачів вищої освіти та молодих вчених академії у різнорівневих програмах академічної мобільності.

Члени Наукового товариства мають низку прав, як-от:

- обирати і бути обраними до виборних органів Наукового товариства;
- брати участь в обговоренні питань, пов'язаних з організаційною діяльністю Наукового товариства;
- отримувати інформацію про діяльність Наукового товариства, зокрема про ухвалені рішення та здійснені заходи;
- брати участь на добровільних засадах у заходах, які проводить Наукове товариство;
- отримувати консультативну підтримку від Наукового товариства щодо наукової діяльності та участі у програмах академічної мобільності;
- звертатися до керівних органів Наукового товариства з питань захисту прав і законних інтересів здобувачів вищої освіти та молодих вчених;
- бути рекомендованим науковим товариством до нагородження відзнаками відповідно до чинного законодавства та Статуту академії.

Водночас на членів Наукового товариства покладені певні зобов'язання:

- дотримуватися норм чинного законодавства України, Статуту академії, Положення про Наукове товариство;
- виконувати рішення керівних органів Наукового товариства;
- брати посильну участь у здійсненні функцій Наукового товариства;
- за потреби надавати необхідну інформацію голові Наукового товариства.

У своїй діяльності Наукове товариство дотримується таких принципів, як:

- верховенство права, гуманізм та демократизм;
- добровільність, колегіальність, відкритість;
- гендерна рівність та недискримінація;
- академічна свобода та свобода наукової творчості;
- академічна та наукова доброчесність;
- навчання впродовж життя та інноваційність;
- партисипація, самоврядування та лідерство;
- мережування, соціальне партнерство та інтернаціоналізація;
- незалежність від впливу політичних партій та релігійних організацій.

Проактивно-партисипативний підхід до організації діяльності Наукового товариства розкривається в його основних напрямках діяльності та функціях, що відображені на рис. 1. Нижче розглянемо їх більш детально.

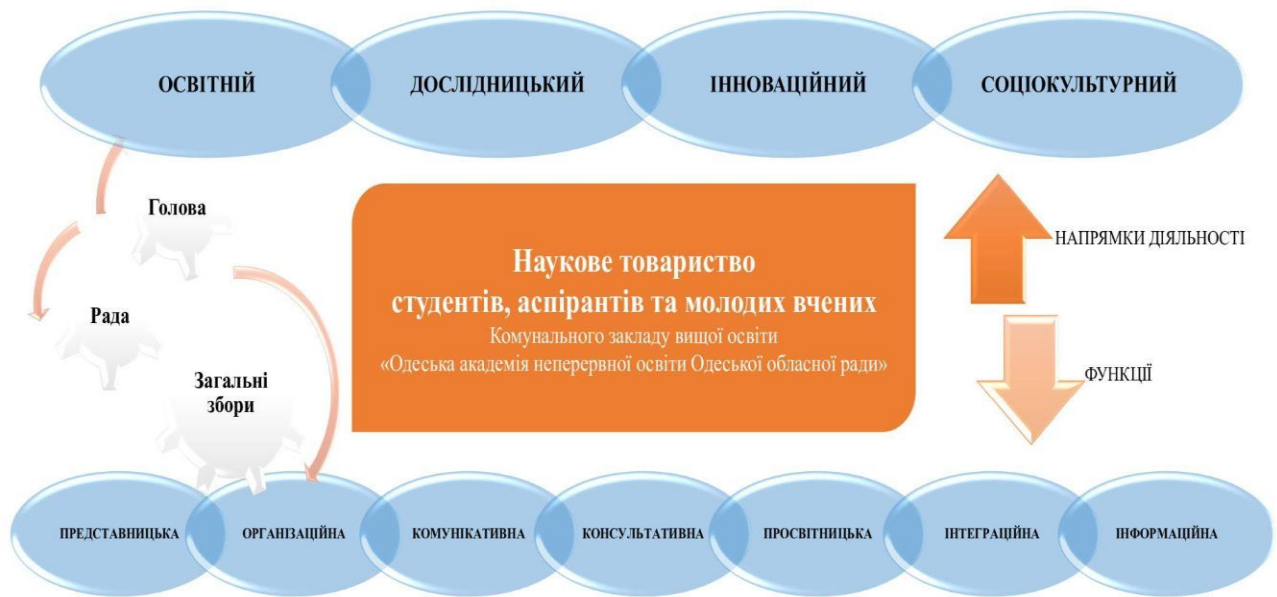

Рисунок 1. Основні напрямки діяльності та функції Наукового товариства [авторська розробка]

Впродовж 2020-2024 рр. у діяльності Наукового товариства усталилися такі напрямки:

- *освітній* – провадження діяльності з розвитку методологічної культури педагога-дослідника;
- *дослідницький* – провадження діяльності зі сприяння підвищенню якості наукових досліджень у сфері освіти та педагогіки;
- *інноваційний* – провадження діяльності з інтеграції сучасних технологій у науково-дослідну та освітню діяльність;
- *соціокультурний* – провадження діяльності з популяризації педагогічної науки та інтернаціоналізації освіти.

Згідно з основними напрямками діяльності Наукове товариство здійснює низку взаємопов'язаних функцій:

- *представницька* – представлення інтересів здобувачів вищої освіти і молодих вчених перед адміністрацією академії та іншими українськими і закордонними установами й організаціями з питань наукової роботи та розвитку академічної кар'єри;
- *організаційна* – проведення наукових та освітніх заходів, популяризація відкритої науки серед здобувачів вищої освіти, сприяння їх залученню до дослідно-інноваційної діяльності;
- *комунікативна* – здійснення співробітництва з науковими товариствами студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених інших закладів вищої освіти, з Радою молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України, Радою молодих вчених при Одеській обласній державній адміністрації, студентським самоврядуванням академії;
- *консультативна* – сприяння участі здобувачів вищої освіти та молодих вчених в академічних, регіональних, всеукраїнських та міжнародних наукових заходах, програмах академічної мобільності, грантових освітніх та наукових проєктах, наукових інноваційних дослідженнях;
- *просвітницька* – організація соціокультурних заходів, спрямованих на популяризацію наукової діяльності серед освітянської спільноти, підтримку традицій та соціальних ініціатив Академії, промоцію євроінтеграційного напрямку розвитку освіти і науки України;
- *інтеграційна* – участь у діяльності Академії щодо розвитку різнорівневої освітньої та наукової співпраці для виконання поставлених завдань;
- *інформаційна* – ведення WEB-сторінки Наукового товариства на сайті академії та здійснення інформаційної кампанії у соціальних мережах.

Як видно з переліку основних напрямків діяльності та функцій, Наукове товариство активно працює на розвиток зовнішніх партнерств, що є однією із ключових умов для досягнення поставлених перед ним завдань. Водночас на особливу увагу заслуговує його різноаспектна співпраця з адміністрацією та різними структурними підрозділами академії. На наш погляд, цінним в контексті реалізації проактивно-партисипативного підходу до організації діяльності Наукового товариства є те, що:

- адміністрація академії надає Науковому товариству інформаційну, правову, фінансову, матеріальну та інші види підтримки;
- проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності й завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту здійснюють менторський супровід діяльності Наукового товариства;
- відділ освітньо-наукової підготовки надає інформаційно-організаційну підтримку щодо участі здобувачів вищої освіти Академії у діяльності Наукового товариства;
- відділ міжнародної співпраці та трансферу інновацій надає консультативно-організаційну підтримку Раді Наукового товариства щодо виконання завдань, покладених на Наукове товариство.

Крім того, в межах своїх повноважень та ключових напрямків діяльності Наукове товариство співпрацює із кафедрами, науково-методичними лабораторіями, науково-педагогічною бібліотекою, відділом цифровізації та зовнішніх комунікацій, відділом інформаційно-ресурсної підтримки, центром забезпечення якості освіти академії.

Досвід підтверджує, що саме акцентуація Наукового товариства на розвитку внутрішньої і зовнішньої співпраці (рис. 2) є вирішальним фактором ефективності проактивно-партисипативного підходу до організації його діяльності. І саме це створює сприятливі умови для інтегрування здобувачів вищої освіти та молодих вчених академії в академічне та зовнішнє освітньо-наукове середовище (Гриньова, & Щур, 2022).

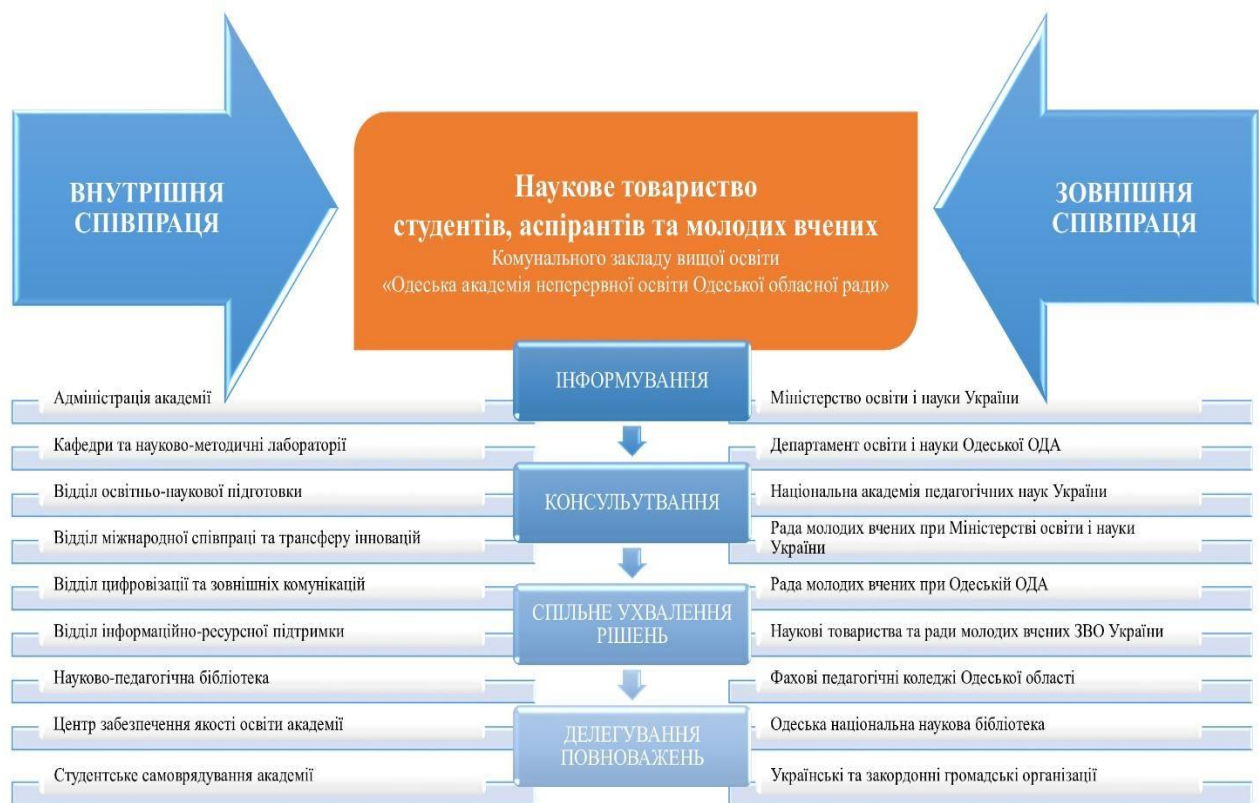

Рисунок 2. Внутрішня та зовнішня співпраця Наукового товариства [авторська розробка]

Серед успішних практик, які унаочнюють позитивний ефект синергії внутрішніх та зовнішніх партнерств Наукового товариства на реалізацію проактивно-партисипативного підходу до організації його діяльності, виокремимо регіональну науково-практичну конференцію здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Актуальні проблеми педагогічної науки в ХХІ столітті», науково-просвітницький проєкт «Науковий кластер: Секрети успіху освіти ХХІ століття: теорія&практика» та наукову літню школу «Методологічна культура наукового зростання дослідника».

Регіональна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Актуальні проблеми педагогічної науки в ХХІ столітті» започаткована у 2021 році за ініціативи кафедри педагогіки та освітнього менеджменту (Наукове товариство студентів, аспірантів та молодих вчених. КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Офіційний сайт). Її метою є об'єднання зусиль здобувачів вищої освіти та молодих вчених щодо осмислення викликів і перспектив, обговорення проблемних питань, пов'язаних з розвитком теорії і практики педагогічної освіти ХХІ століття. Напрями роботи конференції («Навчання, виховання та розвиток здобувачів освіти різної вікової категорії»,

«Професійний та особистісний розвиток педагогічних та науково-педагогічних працівників», «Управління освітнім процесом та формування сучасного освітнього середовища») визначені відповідно до науково-дослідної проблеми, над якою працює кафедра педагогіки та освітнього менеджменту, – «Розвиток та удосконалення професійно-особистісних якостей учасників освітнього процесу». Поступово Наукове товариство набуло делегованих повноважень опікуватися питанням її організації та проведення. Водночас усі організаційні заходи здійснюються у тісній співпраці з кафедрою педагогіки та освітнього менеджменту, відділом освітньо-наукової підготовки та науково-педагогічною бібліотекою. Щороку активну участь в конференції беруть здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня та здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії, котрі презентують результати свого наукового пошуку в межах написання кваліфікаційних робіт та проведення дисертаційних досліджень. Традиційно під час пленарного засідання передбачаються виступи досвідчених науковців, а також науково-педагогічних працівників академії, які впродовж останніх п'яти років здобули ступінь кандидата наук чи доктора філософії. Крім того, до участі у конференції у ролі спікерів долучаються співробітники Національної академії педагогічних наук України, представники Ради молодих вчених при Одеській обласній державній адміністрації та інші стейкхолдери. Завдяки інтенсивній промоції конференції, зокрема і на порталі «Офіс підтримки вченого», щороку розширюється географія її учасників. Також цінною в контексті розвитку регіональної освітньо-наукової співпраці є відкритість до партнерства в рамках проведення конференції закладів вищої освіти та фахових педагогічних коледжів Одеської області.

Науково-просвітницький проєкт «Науковий кластер: Секрети успіху освіти XXI століття: теорія&практика» був реалізований впродовж 2021-2022 років за ініціатииви Наукового товариства з метою сприяння конструктивної взаємодії педагогічної науки та освітньої практики, популяризації науки в суспільстві, розвитку вмотивованості до наукової діяльності та навчання впродовж життя, налагодження внутрішньої та зовнішньої комунікації між науковими і освітніми стейкхолдерами (Наукове товариство студентів, аспірантів та молодих вчених. КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Офіційний сайт). В межах проєкту з нагоди Всесвітнього дня науки в ім'я миру та розвитку у 2021 та 2022 роках проводився Науковий кластер «Секрети успіху освіти XXI століття: теорія&практика». Активними учасниками цього заходу, окрім здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників академії, стали здобувачі освіти 3-4 курсів фахових педагогічних коледжів Одеської області. В ході наукового кластеру акцент робився на важливості прикладного характеру наукових розвідок та поінформованості освітян про останні наукові відкриття, які можуть допомогти організувати освітній процес на якісно вищому рівні. Основою програми наукового кластеру стали експертні виступи та обговорення питання «knowledge translation» (Harbar, Ivaniuk, & Bohdanov, 2021), презентація окремих наукових напрацювань здобувачів вищої освіти академії, представлених на Регіональній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Актуальні проблеми педагогічної науки в XXI столітті», та практикум для здобувачів освіти педагогічних фахових коледжів з використанням методу «Щоденні три читання для вертикального розвитку особистості». Зауважимо, що у 2021 році за підсумками заходу виникла ідея укладання каталогу наукових текстів, оскільки в ході опитування здобувачів педагогічних фахових коледжів був виявлений запит на ознайомлення з науковими текстами, в яких розкриваються різні аспекти впровадження Нової української школи. Важливо, що до укладання каталогу на добровільних засадах долучилися здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії академії, котрі працювали над тими його розділами, тематика яких є синергетичною з темами їх наукових досліджень. Відтак у 2022 році, під час другого наукового кластеру, був презентований Е-Каталог наукових текстів «#СковородинськіНавчанняНоваУкраїнськаШкола: Формула успіху НУШ», у якому подано інформацію про електронні наукові тексти (дисертації, статті, матеріали конференцій, круглих столів тощо), в яких розкриваються різні аспекти наукового підґрунтя формули успіху Нової української школи.

Крім того, впродовж 2021-2022 років в межах Науково-просвітницького проєкту «Науковий кластер: Секрети успіху освіти XXI століття: теорія&практика» за демократично-партисипативними принципами «рівний рівному» та «все, що без нас, не для нас» було організовано проведення низки онлайн-майстерок, онлайн-воркшопів та навчальних вебінарів. Реалізація цих принципів передбачала визначення актуальності та релевантності тематики заходів на основі з'ясування потреб здобувачів освіти академії, а також залучення членів Наукового товариства до ініціювання та проведення заходів з проблематики, яка є суголосною їх науковим чи професійним інтересам. Планування заходів здійснювалося на основі результатів опитувань здобувачів освіти академії та у тісній співпраці Наукового товариства, відділу освітньо-наукової підготовки, науково-педагогічної бібліотеки та кафедр академії. Серед проведених заходів:

- із залученням у ролі спікерів науково-педагогічних працівників академії та зовнішніх стейкхолдерів: майстер-клас для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії від науковців академії «Наукова діяльність: лайфхаки для майстерності» (2021), навчальний вебінар за участі співробітників Одеської національної наукової бібліотеки «Де взяти літературні джерела з проблеми педагогічного дослідження?» (2022), онлайн-майстерка «Робота з програмами для перевірки тексту на плагіат» (2022), майстер-клас «Наукова стаття: лайфхаки для майстерності» (2022), відкрита лекція «Смисли як ресурси збереження/відновлення під час війни» (2022);

- із залученням у ролі спікерів здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії: навчальний вебінар «Секрети успішної презентації: від А до Я» (2021, 2022), «Секрети успішного виступу: від А до Я» (2021, 2022), онлайн-майстерка «(Не)наукові публікації або як не ускочити в халепу» (2021), вебінар «Як організувати вебінар і зробити його успішним» (2022), вебінар «Проект і сутність проєктної діяльності» (2022), онлайн-майстерка «Робота з науковими джерелами: лайфхаки для майстерності» (2022).

Наукова літня школа «Методологічна культура наукового зростання дослідника» започаткована у 2023 році за спільної ініціативи проректора з науково-педагогічної та інноваційної діяльності, завідувача кафедри педагогіки та освітнього менеджменту й голови Наукового товариства (Наукове товариство студентів, аспірантів та молодих вчених. КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Офіційний сайт). Метою літньої школи є сприяння розвитку методологічної культури як системи наукового світогляду, методологічних знань і вміння їх застосовувати в інноваційно-дослідницькій діяльності. Серед завдань: сприяння розвитку критичного мислення здобувачів вищої освіти, здатності до розв'язування наукових й практичних проблем науково-дослідної, інноваційної та професійно-педагогічної діяльності; поглиблення знань здобувачів вищої освіти з методики організації та проведення науково-педагогічних досліджень; удосконалення практичних навичок здобувачів вищої освіти для здійснення науково-педагогічних досліджень на засадах академічної доброчесності та ін. Організаторами заходу виступають кафедра педагогіки та освітнього менеджменту й Наукове товариство у партнерстві з відділом освітньо-наукової підготовки, відділом міжнародної співпраці та трансферу інновацій, науково-педагогічною бібліотекою та центром забезпечення якості освіти академії. В межах програми літньої школи передбачено наукові студії, гостьові лекції, наукові майстерні, дискусії, практикуми та ін. Захід є простором розвитку внутрішньої та зовнішньої комунікації здобувачів вищої освіти та науковців, адже до його проведення у ролі спікерів долучаються не лише науково-педагогічні працівники кафедр академії, а й зовнішні стейкхолдери, викладачі закладів вищої освіти, які є експертами з тих чи інших питань, актуальність розгляду яких визначається на основі консультацій з учасниками освітнього процесу академії. Вагомою для розвитку академічної культури доброчесності є участь у літній школі представників Plagiat PL в Україні та Української асоціації дослідників освіти. Важливо, що учасники наукової літньої школи не лише беруть участь в онлайн сесіях, а й виконують самостійні практичні роботи та отримують зворотний зв'язок від викладачів кафедри педагогіки та освітнього менеджменту. Робота над такими завданнями, як «Критеріально-діагностична база наукового дослідження», «Методи науково-педагогічного дослідження», «Анкета як інструмент дослідження», «Аргументативне есе з наукової проблематики дослідження», сприяє удосконаленню практичних навичок, необхідних для здійснення науково-педагогічних досліджень, а також розвитку soft skills, важливих для ефективної наукової діяльності. Ще однією особливістю програми літньої школи є те, що здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії академії, апелюючи до набутого досвіду в межах здійснення дисертаційних досліджень, проводять наукову майстерню щодо роботи з науковими джерелами (Національний репозитарій академічних текстів, пошукова система вільного доступу Google Академія, сервіси автоматичного оформлення бібліографічних посилань), а також презентують стендові доповіді за матеріалами дисертаційних досліджень.

Зауважимо, що у 2023-2024 рр. проактивно-партисипативний підхід до організації діяльності Наукового товариства усталився і розвинувся з огляду на посилення внутрішньої та масштабування зовнішньої співпраці.

Рисунок 3. Проактивно-партисипативний підхід до організації діяльності Наукового товариства [авторська розробка]

У підсумках здійсненого огляду досвіду функціонування Наукового товариства, схарактеризуємо ключові аспекти проактивно-партисипативного підходу до організації його діяльності, що візуалізований на рис. 3. Серед них:

- членство в Науковому товаристві є добровільним, а керівні органи формуються шляхом виборів, сприяючи активному включенню членів у процеси управління;
- кожен член Наукового товариства має можливість брати участь у процесах ухвалення рішень щодо планування його діяльності та заохочується до участі в організації й проведенні різноаспектних заходів;
- членство голови Наукового товариства у Вченій раді академії дає можливості адвокатувати питання захисту прав і законних інтересів здобувачів вищої освіти та молодих вчених;
- тісна співпраця Наукового товариства з адміністрацією та структурними підрозділами академії сприяє створенню умов для реалізації спільних ініціатив, релевантних до потреб та інтересів здобувачів вищої освіти та молодих вчених;
- підтримка Науковим товариством взаємодії з іншими науковими спільнотами та налагодження різнорівневих комунікацій дозволяє здобувачам вищої освіти й молодим вченим активно інтегруватися в зовнішнє освітньо-наукове середовище;
- визначення проблематики освітньо-наукових заходів Наукового товариства з дотриманням принципу «ініціювання знизу» заохочує до навчання навзаєм та ініціативу здобувачів вищої освіти й молодих вчених до обміну досвідом у впровадженні інновацій та використанні сучасних технологій у сфері освіти й науки.

Висновки. Отже, проактивно-партисипативний підхід до організації діяльності Наукового товариства студентів, аспірантів та молодих вчених Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» сприяє вияву, формуванню та розвитку у його членів потенціалу ініціативності, інноваційності, самоврядності, командного лідерства та проактивної партисипації. Це не лише має позитивний вплив на самореалізацію та інтеграцію здобувачів вищої освіти та молодих вчених в освітньо-наукове середовище, а й створює ширші можливості для їх активного внеску в розвиток науки та освіти й залученості до формування порядку денного політики у сфері вищої освіти та молодіжної науки на локальному, регіональному та державному рівнях. Крім того, саме акцентуація на проактивно-партисипативному підході до організації діяльності Наукового товариства стала основою

його стійкості до викликів, обумовлених пандемією COVID-19 та повномасштабним вторгненням росії в Україну, а також синергетичним чинником для ефективної спільноти академічної спільноти та зовнішніх стейкхолдерів у пошуках нових сенсів освітньо-наукової діяльності в контексті євроінтеграційного спрямування розвитку української освіти та науки.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні перспектив реалізації проактивно-партисипативного підходу до організації діяльності наукових товариств здобувачів вищої освіти та молодих вчених в контексті глобальної цифровізації освіти та науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Гриньова, М., & Щур, В. (2022). Наукове товариство: спільнота у пошуках нових сенсів наукової діяльності в умовах викликів сьогодення. *Проблеми розвитку суспільства та держави: сучасні наукові виклики*, 17-20.

Комунальний заклад вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Офіційний сайт. URL: <https://oano.od.ua/uk/site/title.html>.

Наукове товариство студентів, аспірантів та молодих вчених. Комунальний заклад вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Офіційний сайт. URL: <https://kapom.oano.od.ua/uk/site/naukove-tovaristvo-studen.html>.

Закон України «Про вищу освіту» (2014). Редакція від 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

Harbar, K., Ivaniuk, I., & Bohdanov, S. (2021). Knowledge translation approaches for teachers: foreign experience and Ukrainian perspectives. *New pedagogical thought*, 107(3), 3-9.

Hrynova, M., Gollob, R., & Yahodnikova, V. (2024). Participation in the Context of Developing Pupils' Leadership Qualities on a Humanistic and Democratic Basis. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 16(1), 16-29. <https://doi.org/10.18662/rrem/16.1/809>.

Yahodnikova, V. V. (2024). Peculiarities of the Training of Higher Education Applicants for the Degree of Doctor of Philosophy: a Proactive-Participative Approach. *Publishing House «Baltija Publishing»*, 71-74. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-503-7-17>.

REFERENCES

Hrynova, M., & Shchur, V (2022). Naukove tovarystvo: spil'nodiya u poshukakh novykh sensiv naukovoyi diyal'nosti v umovakh vyklykiv s'ohodennya. [Scientific society: joint action in search of new meanings of scientific activity in the conditions of today's challenges]. *Problemy rozvytku suspil'stva ta derzhavy: suchasni naukovyi vyklykyb*. [Problems of the development of society and the state: modern scientific challenges], 17-20.

Komunal'nyy zaklad vyshchoyi osvity «Odes'ka akademiya neperervnoyi osvity Odes'koyi oblasnoyi rady». [Municipal Higher Education Institution «Odesa Regional Academy of In-Service Education»]. Official site. URL: <https://oano.od.ua/uk/site/title.html>.

Naukove tovarystvo studentiv, aspirantiv ta molodykh vchenykh. [Scientific Society of Students, Postgraduates and Young Scientists]. *Naukove tovarystvo studentiv, aspirantiv ta molodykh vchenykh Komunal'noho zakladu vyshchoyi osvity «Odes'ka akademiya neperervnoyi osvity Odes'koyi oblasnoyi rady»* [Municipal Higher Education Institution «Odesa Regional Academy of In-Service Education»]. Official site. URL: <https://kapom.oano.od.ua/uk/site/naukove-tovaristvo-studen.html>.

Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». (2014). [Law of Ukraine «About higher education»]. Edited as of 01.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

Harbar, K., Ivaniuk, I., & Bohdanov, S. (2021). Knowledge translation approaches for teachers: foreign experience and Ukrainian perspectives. *New pedagogical thought*, 107(3), 3-9.

Hrynova, M., Gollob, R., & Yahodnikova, V. (2024). Participation in the Context of Developing Pupils' Leadership Qualities on a Humanistic and Democratic Basis. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 16(1), 16-29. <https://doi.org/10.18662/rrem/16.1/809>.

Yahodnikova, V. V. (2024). Peculiarities of the Training of Higher Education Applicants for the Degree of Doctor of Philosophy: a Proactive-Participative Approach. *Publishing House «Baltija Publishing»*, 71-74. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-503-7-17>.

Liubov Zadorozhna,Candidate of Philosophical Sciences,
rector of Odesa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine<https://orcid.org/0009-0006-5797-8204>**Viktoriia Yahodnikova,**Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor Vice-Rector for Scientific-Pedagogical and Innovative Activities
Odesa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine<http://orcid.org/0000-0001-5050-2189>**Mariia Hrynova,**Doctor of Philosophy,
Senior Lecturer at the Department of Philosophy of Education
Odesa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine<https://orcid.org/0000-0003-1308-2634>**SCIENTIFIC SOCIETY OF STUDENTS, POSTGRADUATES AND YOUNG SCIENTISTS****ODESA REGIONAL ACADEMY OF IN - SERVICE EDUCATION:****PROACTIVE AND PARTICIPATORY APPROACH TO THE ORGANIZATION OF ACTIVITIES**

Abstract. *The article reveals the problem of a proactive and participatory approach to organizing the activities of scientific societies of higher education students and young scientists operating in higher education institutions of Ukraine. The article focuses on the importance of implementing this approach for the formation and development of a democratic academic culture, integration of higher education students into the global educational and scientific environment and their preparation for professional activities in the context of globalization and European integration.*

It is noted that the proactive and participatory approach, the key characteristics of which are cooperation, team leadership and shared responsibility, is a strategy for organizing the activities of scientific societies that combines initiative and active participation in decision-making and implementation of joint actions, thereby contributing to the efficiency of educational and scientific activities. The article characterizes the peculiarities of implementing this approach on the example of the activities of the Scientific Society of Students, Postgraduates and Young Scientists of the Municipal Higher Education Institution «Odesa Regional Academy of In-Service Education».

The analysis of the basic principles of the Scientific Society of Students, Postgraduates and Young Scientists of the Municipal Higher Education Institution «Odesa Regional Academy of In-Service Education» has shown the high efficiency of the proactive and participatory approach in forming a more productive educational and scientific environment based on the principles of subject-subject interaction of participants in the educational process and focused on achieving modern educational standards and quality of scientific research. It is concluded that a proactive and participatory approach to organizing the activities of a scientific society of higher education students and young scientists ensures the identification, formation and development of the potential of initiative, innovation, self-government, team leadership and proactive participation of its members, promotes self-realization of higher education students and young scientists relevant to the needs and interests of their self-realization, as well as their active contribution to the development of science and education.

Keywords: *higher education institution, higher education students, young scientists, scientific society, scientific and educational environment, participation, proactivity, self-government, cooperation, proactive and participatory approach.*

Дата надходження до редакції: 13.10.2024

© Задорожна Л. К., Ягоднікова В. В., Гриньова М. В., 2024